

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ

1.В актуалната законова уредба гаранции за задължително възобновяване при задочно осъждане не са предвидени, нито има такива в международните актове, регулиращи разглежданата материя.

Чл. 40 , ал. 1 и ал. 2 от ЗЕЕЗА

Решение № 182 от 25.11.2019 г. по нак. дело № 662/2019 г., I н. о., докладчик съдия Галина Захарова, председател на Наказателна колегия

Необходимо е изрично да се подчертае, че в искането за възобновяване, инициирало настоящото производство по глава тридесет и трета от НПК, незаконосъобразно се претендира основание за възобновяване по чл. 423, ал. 5 от НПК.

Първо, копието от издадената на 31.01.2018 г. от прокурор в СГП по изпълнителна преписка ДП-7/2017 г. ЕЗА срещу осъдения К. е представено по настоящото дело от отдел 04 „Международен“ на ВКП. Документът е придружен с оригинал на придружително писмо от ВКП рег. № [номер], съдържащо всички необходими реквизити, включително името на изготвилите го прокурор от ВКП, негов подпис, печат на органа. С оглед на това е несъстоятелно твърдението, че прокуратурата предоставила заповедта „без подпис и печат“. Такива официални атрибути впрочем надлежно носи и самата ЕЗА, което обстоятелство несъмнено е било преценено от компетентните органи на изпълняващата държава, допуснали предаването на осъденото лице.

Второ, видно от съдържанието на ЕЗА, в случая не се били искани, нито предоставяни гаранции за възобновяване на делото, поради което хипотезата на чл. 423, ал. 5 от НПК е неприложима. В раздел (d) от ЕЗА относно обстоятелството *„дали лицето се е явило лично на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението“*, издаващият орган е отразил отбелязване само по т. 1, а именно: *„Да, лицето се е явило лично на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението пред Окръжен съд Габрово. Впоследствие е напуснал страната. Според отразеното в постановените съдебни актове, К. е бил представляван от защитник“*. В съответната клетка по т. 2 на раздел (d) от ЕЗА, относима към случаите, при които *„лицето не се е явило лично на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението“*, отбелязване не е маркирано. Всички варианти по т. 3 от раздел (d) от ЕЗА, както и изискуемата информация по т. 4, са свързани с наличието на отбелязване в клетката по т. 2, т. е. касаят само случаите, при които осъденият не се е явил лично *„на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението“*.

Трето, в искането за възобновяване неоснователно се твърди, че гаранциите за възобновяване на наказателното производство били предоставени от българската държава на основание чл. 40, ал. 2, т. 4 от ЗЕЕЗА.

Контекстът на цитираната разпоредба няма как да бъде тълкуван като гаранция за задължително възобновяване на делото. Съдържанието на тази норма е свързано със задължение за информирание на предаденото въз основа на ЕЗА лице за възможността за обжалване/възобновяване на делото. (А такава задължение, както бе посочено по-горе, в разглеждания казус не е поето от страна на компетентните български органи, защото в р. „d” от приложената ЕЗА е описана информация само във връзка с условието по т. 1, а не и по т.2 и сл.).

Всъщност „гаранцията за възобновяване“, по смисъла, който влагат в понятието искателят и защитникът му, е отпаднала с отмяната на чл. 41, ал. 1 от ЗЕЕЗА и измененията на чл. 40, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕЕЗА (ДВ, бр. 55 от 2011 г.). Преди тази законодателна промяна е съществувало нормативно изискване за изпълнение на ЕЗА за предаване на лице за изтърпяване на наказание лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане, осъдено в задочен процес, само при уверение от страна на издаващата държава-членка, че лицето ще може да упражни правото си на повторно разглеждане на делото при лично участие в процеса.

В актуалната законова уредба гаранции за задължително възобновяване при задочно осъждане не са предвидени, нито има такива в международните актове, регулиращи разглежданата материя. Съгласно чл. 41, ал. 2 от ЗЕЕЗА гаранции са регламентирани само за изпълнение на ЕЗА, издадена за престъпление, за което се предвижда наказание доживотен затвор или мярка, изискваща доживотно задържане. Задочното осъждане в издаващата държава-членка е факултативно основание за отказ в изпълняващата държава-членка. Изпълняващата държава-членка може да откаже изпълнение на ЕЗА за предаване на лице за изтърпяване на наложено наказание лишаване от свобода, освен ако заповедта „изрично не съдържа информация за спазване“ на едно от четирите условия по чл. 40, ал. 2, т. 1 – т. 4 от ЗЕЕЗА. В тази насока националното ни законодателство възпроизвежда чл. 4а, параграф 1 от РР 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г., изменен с чл. 2 от РР 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г.

Ето защо ВКС прие, че при предаването на осъдения К. на компетентните български власти не са поставени условия за възобновяване на наказателното производство, проведено спрямо Я. К. Тъкмо затова при преценката на основателността на искането касационният съд на общо основание се занима с предпоставките за възобновяване по чл. 423, ал. 1, а не по ал. 5 от НПК. Изложеното разбиране се споделя последователно в

практиката на ВКС Р № 180 от 17.04.2013 г. на ВКС по н. д. № 340/2013 г., III н. о.; Р № 329 от 1.07.2013 г. на ВКС по н. д. № 1111/2013 г., III н. о.; Р на ВКС по н. д. 655/2014 г., I н. о.; Р № 219 от 26.05.2014 г. на ВКС по н. д. № 596/2014 г., III н. о.; Р № 290 от 24.07.2014 г. на ВКС по н. д. № 777/2014 г. на ВКС, I н.о.; Р № 167 от 27.11.2018 г. на ВКС по к д. № 733/2018 г. и др., като е съобразено и с аргументацията на решението на СЕС от 26 февруари 2013 г. по дело C-399/11 (*Stefano Melloni*).

2. Пределите на касационната проверка се предопределят от обжалващата страна чрез посочване на касационните основания, на които тя се позовава, на данните, които смята, че ги подкрепят и на искането, което се прави.

Чл. 351, ал. 1 от НПК

Решение № 182 от 11.11.2019 г. по нак. дело № 767/2019 г., III н. о., докладчик съдия Даниел Луков

Касационното производство е образувано по жалба на адв. Л. Г., защитник на подсъдимия С. Т., срещу решение № 90 от 27.02.2019 г. на Софийски апелативен съд, постановено по внохд № 1208/2018 г. по описа на същия съд.

В жалбата, която е бланкетна, се сочи, че се обжалва въззивното решение по посоченото дело, с което решение се потвърждава първоинстанционната присъда.

В допълнение към касационната жалба се излагат общи оплаквания за наличие на всички касационни основания. Искането, което се прави, е за отмяна на обжалваното решение и връщане на делото за ново разглеждане.

В съдебното заседание пред касационната инстанция, представителят на ВКП изразява становище за неоснователност на касационната жалба за претендираните касационни основания по чл. 348, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 от НПК. Намира, че въззивната инстанция не е допуснала нарушения на закона, като постановеното решение е правилно и законосъобразно.

Адвокат Г. поддържа жалбата и допълнението към нея. Намира, че въззивният съд е допуснал нарушения на процесуалните правила.

Подсъдимият претендира касационната жалба да бъде уважена.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и в пределите на правомощията си по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

С присъда от 16.03.2018 г., постановена по нохд № 3890/2015 г., Софийският градски съд, наказателно отделение, 17-ти състав, е признал подсъдимия С. Б. Т. за виновен по повдигнатото му обвинение за престъпление по чл. 311, ал. 1, пр. 1 от НК, като му е наложил наказание от една година лишаване от свобода, чието изпълнение, на осн. чл. 66, ал. 1 от НК е било отложено за срок от три години, както и на лишаване от право да заема длъжност в държавна или обществена организация за срок от три години.

Със същата присъда е бил признат за виновен и в извършване на престъпление по чл. 302, т. 1, пр. 6, вр. чл. 301, ал. 1, пр. 1 и 2, вр. чл. 26, ал. 1 от НК, като е осъден на три години лишаване от свобода, чието изпълнение, на осн. чл. 66, ал. 1 от НК е било отложено за срок от пет години, както и глоба в размер на 2000 лв. и на лишаване от право да заема длъжност в държавна или обществена организация за срок от три години.

На осн. чл. 23, ал. 1 от НК е било наложено едно общо най-тежко наказание от три години лишаване от свобода, чието изпълнение, на осн. чл. 66, ал. 1 от НК е било отложено за срок от пет години, глоба в размер на 2000 лв. и лишаване от право да заема длъжност в държавна или обществена организация за срок от три години.

В тежест на подсъдимия са били възложени и разноските по делото.

С решение № 90 от 27.02.2019 г. на Софийски апелативен съд, постановено по внохд № 1208/2018 г. присъдата е била потвърдена изцяло.

Касационната жалба следва да се остави без разглеждане, тъй като в този си вид не позволява извършването на касационна проверка. Пределите на тази проверка се предопределят от обжалващата страна чрез посочване на касационните основания, на които тя се позовава, на данните, които смята, че ги подкрепят и на искането, което се прави (чл. 351, ал. 1 от НПК).

Жалбата от адв. Л. Г. е постъпила на 17.05.2019 г. и същата не отговаря на изискванията по чл. 351, ал. 1 от НПК. В нея няма посочено касационно основание, нито доводи, които да го подкрепят. За изготвеното решение на въззивната инстанция подсъдимият е бил уведомен по реда на чл. 340, ал. 2 от НПК на 07.03.2019 г. Защитникът му адв. Л. Г. е била уведомена на 02.05.2019 г. и съгласно чл. 350, ал. 2 от НПК е следвало в 15-дневен срок да подаде касационната си жалба, с посочване на претендираните касационни основания и данните, които подкрепят нейните искания. След депозирането на бланкетната ѝ жалба, в която не са посочени никакви касационни основания, и след изтичането на преклузивния срок по чл. 350, ал. 2 от НПК, тя е подала на 03.07.2019 г. допълнение към същата, в което за пръв път прави опит да посочи както касационни основания, на които се позовава, така и да изложи данни в тяхна подкрепа. От разпоредбите на чл. 351, ал. 1 и ал. 4 от НПК следва, че в срока за обжалване (в конкретния казус изтичащ именно на 17.05.2019 г.), в касационната жалба задължително следва да бъде

посочено в какво се състои касационното основание и данните, които го подкрепят. Ако последните могат да бъдат допълнително представени пред проверяващия съд по реда на чл. 351, ал. 4 от НПК, то не така стоят нещата с касационните основания. За пръв път или нови такива не могат да бъдат релевирани извън срока за обжалване.

Касационният съд намира, че подадената жалба не съдържа никакви конкретни оплаквания и не дава възможност да се провери основателността на общо изразеното недоволство от постановения въззивен съдебен акт. Твърдението, че атакуваното въззивно съдебно решение е неправилно и отправената молба то да бъде отменено не може да обоснове задължение на касационната инстанция да направи цялостен негов преглед и да провери законосъобразността му при липса на посочени конкретни нарушения. В настоящият случай основанията по чл. 348, ал. 1 от НПК са заявени значително време след изтичане на срока за обжалване и поради това жалбата на подсъдимия не може да получи отговор по същество. Така направено възражението срещу въззивното решение предполага ВКС да осъществи служебна проверка, с каквото правомощие не разполага. Служебната намеса на касационната инстанция е принципно допустима, но само при предпоставките на чл. 347, ал. 2 от НПК или констатиране на някое от абсолютните основания за отмяна по чл. 348, ал. 3, т. 2 и т. 3 от НПК.

Ето защо съдът прецени, че жалбата не отговаря на изискванията на чл. 351, ал. 1 НПК и тя не може да постави началото на касационно производство по контрол на атакувания въззивен съдебен акт. Всяко едно от исканията на недоволната от атакувания съдебен акт страна трябва да е съобразено с правомощията на касационната инстанция и очертаните от законодателя касационни основания.

Ето защо жалбата следва да се остави без разглеждане като процесуално недопустима, поради което делото не следва да се разглежда по същество.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ

3.Обезщетението за причиняване на неимуществени вреди е уредено в Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) като част от правния институт на непозволеното увреждане (член 45 до 54 от ЗЗД). Общото правило е, че всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму. Когато се претендира обезщетение за неимуществени вреди, които нямат конкретно материално изражение, съдът определя размера по справедливост. Разпоредбата на чл. 45 ЗЗД е обща и не съдържа ограничения относно страните в правоотношението, възникнало от непозволеното увреждане - всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму, в т.ч. и на юридическо лице (ЮЛ). Липсва основание да се приеме изключване на възможността да се търси отговорност за неимуществени вреди от ЮЛ и в последващите разпоредби в закона, вкл. и чл. 52 ЗЗД, чрез предявяването на иск за неимуществени вреди. Налице са и по-нови разпоредби, в други закони, които предвиждат правото на подобно обезщетение.

Чл. 45 ЗЗД

Чл. 52 ЗЗД

Чл. 290 - 293 ГПК, а се разглежда по реда до ЗИДГПК, обн. в ДВ, бр. 86/ 2017 г.

Решение № 206 от 26.03.2019 г. по гр. дело № 4762/2017 г., III г. о., докладчик съдия Геника Михайлова

Производството е по чл. 290 - 293 ГПК, а се разглежда по реда до ЗИДГПК, обн. в ДВ, бр. 86/2017 г. – аргумент от § 74 от ПЗР на това изменение на Кодекса.

До касационно обжалване е допуснато решение № 5103/11.07.2017 г. по гр. д. № 1693/2016 г., в частта с която СГС, потвърждавайки решение № I-33-109/15.10.2015 г. по гр. д. № 10922/2013 г. на СРС, е отхвърлил исковете на религиозна институция [име], Г. Т. Г. и Н. С. С. срещу [фирма] АД с правна квалификация чл. 49 ЗЗД за суми от по 6 000 лв. за всеки един от тримата ищци – обезщетение за неимуществени вреди от обидни, клеветнически твърдения, уронващи авторитета на религиозната институция, публикувани на 15.11.2012 г. в статията „Родилката, загубила бебе в дома си – сектантка“ във вестник [име], издаван от [фирма] АД.

Решението е допуснато до касационен контрол по материално-правните въпроси: Допуска ли обективното ни материално право националният съд да присъди обезщетение за неимуществени вреди от непозволено увреждане на правото на добро име, свобода на личния живот и на свобода на религията, а и от нарушаване на забраната за дискриминация, основана на религия, в полза на: 1) религиозна институция, регистрирана в Република България; 2) представител на религиозната институция в това му качество и 3) последовател на вероизповеданието на институцията, който при извършване на деликта не е посочен лично като носител на засегнатото неимуществено право.

По повдигнатите материално-правни въпроси:

Правото на добро име, на свобода (неприкосновеност) на личния живот и на свобода на религията са сред основните права на българските граждани.

Религиозната институция, регистрирана като юридическо лице на територията на Република България (§ 1 ДР на ЗВ), безспорно притежава право на свобода на религията, а и на добро име (авторитет). Тези неимуществени права са закрепени в нормативни актове от най-висока степен, които регулират обществените отношения на територията на Република България – в чл. 32, ал. 1 и чл. 13, ал. 1 от Конституцията (КРБ) и в чл. 8 и 9 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи. Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, съставена в Рим на 4 ноември 1950 г., ратифицирана по конституционен ред, обнародвана и влязла в сила на 5 октомври 1992 г. за Република България, е част от вътрешното право на страната и има предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които ѝ противоречат (чл. 5, ал. 4 КРБ). Преамбюлът на Конституцията въздига правата на личността и търпимостта, която се изразява в плурализъм и автономно съществуване на религиозните общности, като общочовешки ценности и върховен принцип, на които се основава правовата държава.

Предварителният въпрос, който следва да бъде решен, е принципен, а първият повдигнат материално-правен въпрос представлява негов частен случай. Принципният въпрос е, дали действащото вътрешно обективно право допуска юридическо лице да е кредитор по вземане за обезщетение на неимуществени вреди, след като юридическите лица, а не само физическите, са носители на неимуществени права (напр. на добро име, свобода на религията, справедлив съдебен процес и разглеждане на делото в разумен срок).

На този въпрос следва да се отговори положително – ЮЛ могат да търпят неимуществени вреди, както и да претендират обезщетение за reparирането им. Съображенията за този отговор, при съобразяването и на постановеното към настоящия момент Решение на ВКС, IV ГО, по гр.д. № 5120 по описа за 2017 година, са следните:

На първо място самият законодател с изрични правни норми предвижда такава възможност. Обезщетението за причиняване на неимуществени вреди е уредено в Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) като част от правния институт на непозволеното увреждане (член 45 до 54 от ЗЗД). Общото правило е, че всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму. Когато се претендира обезщетение за неимуществени вреди, които нямат конкретно материално изражение, съдът определя размера по справедливост. Разпоредбата на чл. 45 ЗЗД е обща и не съдържа ограничения относно страните в правоотношението, възникнало от непозволеното увреждане - всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму, в т.ч. и на юридическо лице (ЮЛ). Липсва основание да се приеме изключване на възможността да се търси отговорност за неимуществени вреди от ЮЛ и в последващите разпоредби в закона, вкл. и чл. 52 ЗЗД, чрез предявяването на иск за неимуществени вреди. Налице са и по-нови разпоредби, в други закони, които предвиждат правото на подобно обезщетение. Логическото тълкуване на член 631а, ал. 2 и ал. 1 от Търговския закон дава право на обезщетение за неимуществени вреди дори на юридическо лице, когато молбата на кредитор за откриване на производство по несъстоятелност бъде отхвърлена. Законът за марките и географските означения (чл. 76а във връзка с чл. 76 и чл. 2) също предвижда възможността за притежателя на марка и лицензополучателя на изключителна лицензия, независимо дали са физически или юридически лица, да предявят иск за обезщетение на неимуществени вреди при нарушение на правата им. В Глава трета „а“, от чл. 60„а“ до 60 „м“ на ЗСВ, в сила от 01.10.2012 г., е уредбата на административното средство за предоставяне на обезщетение за нарушаване правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок. Съгласно нея граждани и юридически лица могат да подават заявления срещу актове, действия или бездействия на органите на съдебната власт, с които се нарушава правото им на разглеждане и решаване на делото в разумен срок. Заявленията могат да се подават от

страни по приключени граждански, административни и наказателни дела, както и от обвиняеми, пострадали и оцетени юридически лица по прекратени досъдебни производства, като размерът на обезщетението трябва да е съобразен с практиката на ЕСПЧ и не може да надвишава 10 000 лв. Със закона за изменение и допълнение на ЗОДОВ от 15 декември 2012 г. считано от тази дата отговорността на държавата за вредите, причинени на граждани и на юридически лица от нарушение на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок съгласно чл. 6, § 1 от ЕКПЧ /Конвенцията/ вече може да бъде ангажирана по съдебен ред. Обезщетението може да се търси само по реда на този закон, а не по общия ред (чл. 8, ал. 1). Безспорно е, че активна процесуална легитимация в производството по чл. 26 ЗОДОВ имат всички юридически и физически лица, които имат право да подадат заявление по реда на ЗСВ. Съгласно практиката на ЕСПЧ съществува силна, но оборима презумпция, че неразумната продължителност на производството причинява неимуществени вреди. И това се презюмира както относно вредите на физически, така и относно вредите на юридически лица. Такава възможност е предвидена и с разпоредбите на чл. 71, ал. 1, т. 3 и чл. 71, ал. 1, 3 Закона за защита от дискриминация, както и с тези, предвидени в законите за интелектуална и индустриална собственост (чл. 28, ал. 1, т. 3 ЗП, чл. чл. 95 – 95б ЗАПСП, чл. 76 – 76г ЗМГО, чл. 57 – 57г ЗПД). При всички обезщетението се дължи за имуществените и неимуществените вреди. При някои от тези състави, това е уредено изрично, а при останалите – изводът следва по тълкувателен път.

Съдебната практика по въпроса за възможността юридически лица да търпят неимуществени вреди и да претендират обезщетение за репарирането им, от 60-те години на миналия век и досега, трайно дава отрицателен отговор, приемайки, че няма основание да се присъжда обезщетение за неимуществени вреди на юридически лица и по-конкретно - търговци, защото всичките им права са имуществени, включително и тези, свързани с маркетинговия имидж, търговски марки и други подобни. Приема се по-

конкретно, че търговското предприятие е съвкупност от права и задължения с паричен еквивалент, че то няма неимуществени активи и пасиви и вредите, които търпи, се отразяват в патримониума му, съставен от права и задължения с имуществен еквивалент, че неимуществените вреди засягат неблагоприятно единствено психическите преживявания на увреденото лице (причинявайки болки и страдания), а е безспорно, че юридическите лица не могат да страдат емоционално. Юридическите лица формират воля чрез органите си, нямат психика, физическа сетивност и здраве (както физическите) и не могат да търпят морални вреди.

Тази практика отразява разбиранията и тълкуванията на закона към определен исторически и икономически момент, но това не означава, че не може да бъде преосмислена и коригирана. Нещо повече, чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК предвижда възможност за ново тълкуване от страна на Върховния касационен съд.

В тази връзка следва да се посочи, че съдебната практика по въпроса към настоящия момент бележи такава промяна. В хода на производството по предявения иск, предмет на настоящото производство, е постановено определение № 400/26.11.2013 г. по ч.гр.д. № 6155/2013 г. на Върховен касационен съд, ГК, II-ро отд. Първоначално искът е счетен от долните инстанции за изначално недопустим и делото е прекратено, без да се разгледа по същество. Решаващият състав, постановил Определението, връща делото, като задължава първоинстанционния съд да разгледа спора по същество. За да постанови този резултат в отговор на релевантния правен въпрос, по който е допуснал касационното обжалване на прекратителното определение, съставът на ВКС в производството по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК приема : "Разпоредбата на чл. 45 ЗЗД не съдържа ограничения относно страните в правоотношението, възникнало от непозволеното увреждане - всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму, в т.ч. и на юридическо лице (ЮЛ). Липсва основание да се приеме изключване на

възможността да се търси отговорност за неимуществени вреди от ЮЛ и в последващите разпоредби в закона, вкл. и чл. 52 ЗЗД, чрез предявяването на иск за неимуществени вреди, което поставя въпроса и за осъвременяване на практиката ни в контекста на тази на ЕСПЧ (Европейският съд по правата на човека) в тази насока." Същото разрешение е прието и във влязлото в сила решение № 195371/17.08.2017 г. по гр.д. № 8206/2016 г. на Софийски районен съд, с което е присъдено обезщетение за неимуществени вреди от деликт в полза на юридическо лице. С това решение съдът еднозначно признава, че доброто име и търговската репутация не са просто абстрактни понятия, а са съществени активи на всяко едно юридическо лице, имащи особено голямо значение за развитието на бизнеса в съвременния конкурентен пазар. Негативните последици от накърняване на търговската репутация винаги имат комплексен характер, т.е. те засягат различни бизнес показатели като клиентела, оборот, партньори и други, а материалното отражение има неясно и продължаващо във времето действие. Идентично разрешение е прието и във въззивно решение на САС по гр.д. 6402/2017 г. , което не е влязло в сила - към настоящия момент е висящо касационното производство, образувано по жалба на ответната страна. С това решение на апелативната инстанция се признава правото на обезвреда на морални вреди на юридическите лица. Показателно в тази насока е и ТР № 4/ 29.11.2013 г. по тълк.д. № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, с което се прие, че чл. 52 ЗЗД се прилага при деликтната, но и при договорната отговорност, следователно дължат се и се присъждат обезщетения за морални вреди на юридически лица и в хипотези, които не са изрично предвидени в закона. Не на последно място такова правно разрешение се приема и от състав на върховния административен съд, постановил решението по адм.д. 12319/2012 г.

Предвид изложеното настоящият състав приема, че юридическите лица търпят морални вреди и могат да претендират, съответно да им бъдат присъждани, обезщетения за същите. Несъмнено това касае всички юридически лица без оглед на техния вид – търговци, юридически лица с

нестопанска цел, религиозни институции и т.н., както и без оглед на това дали имат членове или не. Изключването на който и да било вид юридически лица от този кръг субекти би представлявало недопустим дискриминационен подход.

В подкрепа на изложеното дотук следва да се акцентира и на обстоятелството, че такова тълкуване на закона съответства както на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи /КЗПЧОС/ и Хартата на основните права на ЕС /Хартата/, прогласена в Ница на 07.12.2000 г., така и на практиката на европейските съдилища. Възможността за търсене на неимуществени вреди е призната като принцип на международното право. Съгласно чл. 1 от ЕКПЧ, високодоговарящите страни осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, гарантирани от нея. Член 47 от Хартата, озаглавен „Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес“, гласи: „Всеки, чийто права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в настоящия член условия. Всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Всеки има възможността да бъде съветван, защитаван и представляван...“. Държавите членки са длъжни да спазват чл. 47 от Хартата, когато прилагат правото на Съюза. Съгласно принципа на лоялно сътрудничество, установен в чл. 4, ал. 3 ДЕС, държавите членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза. Поради това, при прилагането на вътрешното право, съгласно принципа за конформно тълкуване, следва да се взема предвид националното право като цяло и да се тълкува, доколкото е възможно, в светлината както на чл. 1 и чл. 6 от ЕКПЧ и практиката на ЕСПЧ, така и на чл. 47 от Хартата и практиката на СЕС. Както ЕКПЧ, така и Хартата, гарантират едно минимално ниво на защита на

правата на човека и не са пречка пред държавите членки да предоставят по-висока защита на определени права и свободи.

Европейският съд по правата на човека приема, че за да бъдат ефективно гарантирани правата по Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, в полза на юридическите лица също следва да се присъжда парично обезщетение за неимуществени вреди. Неимуществените вреди, претърпени от такива дружества, могат да имат основания, които са повече или по-малко обективни или субективни. Съдът приема, че сред тези основания следва да се държи сметка за репутацията на дружеството, несигурността при взимането на решения, разрива в управлението на дружеството (за изчисляването на последствията от който няма точен метод) и макар и в по-малка степен, на причинените на членовете на управителните органи тревоги и безпокойство. Това твърдение се подкрепя от решението на ЕСПЧ по казуса *Comingersoll S.A. v. Portugal*. В този казус дружеството *Comingersoll S.A.* осъжда правителството на Португалия да заплати обезщетение в размер на 1.5 млн. ескудос за нарушение на чл. 6, §1 от Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (Конвенцията), който урежда правото на справедлив съдебен процес за всяко лице, без значение дали е физическо или юридическо. Ратифицирайки Конвенцията, България ясно и категорично е заявила желанието си да спазва нейните разпоредби, които с акта на ратификация са станали част от вътрешното право на страната.

В практиката на Съда на Европейския съюз също могат да бъдат посочени примери в тази връзка. Така съдът осъжда Европейската комисия да плати на корабостроително дружество обезщетение за неимуществени вреди, претърпени поради публикуването в Официален вестник на Европейския съюз на подвеждаща информация, засягаща по-специално доброто име и реномето на компанията - в решението си по дело T-88/09 от 8.11.2011 по казуса *Idromacchine Srl v. European Commission* Съдът на

Европейския съюз по ясен и категоричен начин се произнася в подкрепа на правото на юридическите лица да получават обезщетение за неимуществени вреди. В посочения казус италианското корабостроително дружество Idromacchine Srl осъжда Европейската комисия да му заплати обезщетение в размер на 20 000 (двадесет хиляди) евро за претърпените от дружеството неимуществени вреди плюс съответните компенсаторни и мораторни лихви. Неимуществените вреди на Idromacchine Srl се изразяват в публикуването в Официалния вестник на Европейския съюз на подвеждаща информация, засягаща по-специално доброто име и реномето на Idromacchine Srl. Съдът на Европейския съюз е на мнение, че едно такова неблагоприятно представяне на Idromacchine Srl като предприятие, което не може да предостави услуги, съответстващи на действащите стандарти, и така да изпълни договорните си задължения, засяга отрицателно доброто му име и реномето му, които сами по себе си имат търговска стойност, което Европейската комисията впрочем не оспорва в писмените си изявления.

Въпросът се поставя и в отношенията инвеститор – държава, основаващи се на Конвенцията за уреждане на инвестиционни спорове между държави и граждани на други държави (ICSID) и на сключваните между държавите двустранни инвестиционни договори (Bilateral Investment Treaties). Арбитражният съд, конституиран в рамките на ICSID, постановява, че макар инвестиционните договори да имат за цел да защитават предимно имуществото и икономическите интереси, те сами по себе си не изключват възможността при изключителни обстоятелства страна по спора да търси обезщетение за неимуществени вреди. Освен това арбитражният съд приема, че трудностите при оценяването на този вид вреди не могат да представляват препятствие за обезщетяването на увреденото лице. Очевидно различните международни съдилища и арбитражи (а това напълно важи и за националните съдилища в други правни системи) не само са възприели възможността за присъждане на неимуществени вреди в полза на

юридически лица, но и ефективно я прилагат, макар и позовавайки се на различни критерии за определяне на основанието и размера им.

Примери в тази насока са произнасянията по делата С. на Й. в Москва срещу Русия (№ 302/02, 10 юни 2010 г.), Асоциацията Е. срещу Франция (№ 39288/ 98, ECHR 2001-VIII), Партия на свободата и демокрацията срещу Турция |GC| (№ 23885/94, ECHR 1999-VIII), Свети синод на Българската православна църква (митрополит Инокентий) и др. срещу България (№ 412/03 и № 35677/04), Висш духовен съвет на мюсюлманската общност срещу България (№ 39023/97), Митрополитска църква на Бесарабия и други срещу Молдова (№ 45701/99), ECHR 2001-XII, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas и други срещу Австрия (№ 40825/98), Savez crkava "Rijeji hivot" and Others v. Croatia (№ 7798/08), Аксу срещу Турция (№ 4149/04 и № 41029/04) и Kirbly and Dцmцццr v. Hungary (№10851/13).

Съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат. В решение № 29/1998 по к.д. № 28/1998 г. КС е отбелязал, че ЕКПЧ е „част от вътрешното право на страната, а решенията на Европейския съд по правата на човека са задължителни за всички органи в страната, включително и по тълкуването ѝ по силата на чл. 46 от Конвенцията“.

В решение № 2/1998 по к.д. 15/1997 г. КС „отчита, че нормите на ЕКПЧ в материята на правата на човека имат общоевропейско и общоцивилизационно значение за правния ред на държавите-страни по ЕКПЧ, и са норми на европейския обществен ред. Ето защо тълкуването на съответните разпоредби на Конституцията в материята на правата на човека следва да бъде съобразено във възможно най-голяма степен с тълкуването на нормите на ЕКПЧ. Този принцип на конформно тълкуване съответства и на

международно признатата от България задължителна юрисдикция на Европейския съд по правата на човека по тълкуването и прилагането на ЕКПЧ.“

В обобщение няма основание да бъде изключена възможността да се присъди обезщетение на юридически лица и в частност на религиозни организации за обезвреда на неимуществени вреди от изнесени чрез средства за масово осведомяване обидни и клеветнически твърдения, уронващи авторитета им.

Няма основание да се изключи възможността да се присъди обезщетение и на представителя и последователя на религиозната организация. Съгласно общото правило на чл. 45 ЗЗД всеки правен субект има право да търси защита на накърнено свое субективно материално право, в това число и от обидни и клеветнически твърдения в средствата за масова комуникация, дори и да не е посочен лично като носител на засегнатото право. Същият следва обаче да твърди и докаже лични вреди, извън репутационните на самото юридическо лице, в чийто обхват са и тези на членовете му, които са пряка и непосредствена последица от деликта.

По касационните жалби.

В касационната жалба против въззивното решение на СГС, подадена от Религиозна институция [име], Г. Т. Г. и Н. С. С., са изложени оплаквания за неправилност на извода, че като юридическо лице, Институцията няма право на обезщетение за неимуществени вреди от деликт. Поддържа се, че изводът е формиран в нарушение на ЕКЗПЧОС, част от вътрешното ни право, с което касаторът е лишен от ефективно средство за защита на интересите си. Изложени са оплаквания за неправилност и на извода, че претенциите на ищците-физически лица са неоснователни, тъй като никъде в статията не са посочени лично.

Ответникът по касационната жалба [фирма] АД я оспорва като неоснователна.

За да се произнесе съдът съобрази следното:

Предмет на делото са субективно съединени искиове с правно основание чл. 45 ЗЗД и чл. 49 ЗЗД, предявени от Религиозна институция [име], Г. Т. Г. и Н. С. С. Ищците чрез заявените обезщетения за неимуществени вреди от по 6 000 лв. са поискали да бъде ангажирана гаранционно-обезпечителната отговорност на ответника [фирма] АД, издател на вестник „В.“, за това, че в статията със заглавие „Родилка загубила бебе в дома си – сектантка“, публикувана на 15.11.2012 г. във вестника, са изнесени твърдения, които ищците считат обидни и клеветнически, а и нарушаващи забраната за дискриминация по признак религия.

След като е установил, че статията не визира лично никой от ищците Г. Т. Г. и Н. С. С., а изнесеното в нея се отнася до религиозната институция като общност от последователи на изповядваното от нея вероизповедание, въззивният съд е достигнал до извода, че са неоснователни претенциите на ищците-физическите лица. Счел е, че неоснователността на претенцията на религиозната институция следва само от това, че обезщетението за неимуществени вреди претендира юридическо лице.

Съставът на Трето гражданско отделение на Върховния касационен съд намира, че касационните оплаквания срещу въззивното решение в частта, досежно претенциите на касаторите Г. Т. Г. и Н. С. С., са основателни, но в тази част решението е валидно, допустимо и правилно по резултат, поради което и следва да бъде потвърдено. Личното посочване на ищците като носители на накърненото субективно право, с оглед отговора на поставения правен въпрос, даден по-горе в решението, както и определянето им като последовател или член на управленския екип на институцията, не е определящо за преценката основателни ли са претенциите или не.

Определящото в случая е, че ищците Г. и С. отъждествяват своите вреди с репутационните вреди на Институцията, чийто членове са самите те, и които са предмет на претенцията на ищеца Религиозна институция [име]. Същите не твърдят лични вреди, различни от репутационните на общността, което е достатъчно основание техните претенции да бъдат отхвърлени като неоснователни.

Касационните оплаквания срещу въззивното решение в частта, досежно претенцията на касатора Религиозна институция [име] са основателни. Религиозна институция [име], в качеството ѝ на юридическо лице разполага с правото да претендира обезщетение за неимуществени вреди от действия, уронващи престижа на институцията, поради което решаващите изводи на въззивния съд се явяват неправилни. Въззивното решение, постановено в нарушение на материалния закон следва да бъде отменено и тъй като не се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия по арг. от чл. 293, ал.3 ГПК, следва да бъде постановено ново решение по съществото на гражданскоправния спор.

По делото е установено, че в брой 266/15.11.2012 г. на вестник „В.“, чийто издател е ответникът, е публикувана статията „Родилка загубила бебе в дома си – сектантка“. Установено е, че в статията действително има следното съдържание, което религиозната институция окачествява като обидни, клеветнически твърдения за нея, а и нарушаващо забраната за дискриминация по признак религия: „24-годишната С. се оказа последовател на [име]“; „Религията ѝ забранявала да ражда в болница“; „[име] промиват мозъците на своите последователи“; „[име] стои зад смъртта на бебето, родено в домашни условия в Б.“; „На жените, които са в сектата, им е забранено да раждат децата си в болница, както и да ги ваксинират“; „Съседите на момичето си обясняват това с факта, че момичето и роднините ѝ посещават службите на сектата [име]“; „Жертви на [име] стават млади хора. Те са лесна плячка за сектите, особено когато са в крехка тинейджърска

възраст. Подобни движения се възползват от лабилни младежи, които имат проблеми в семейството си или в училище“; „Сектата е против имунизациите, което засяга вече и децата, тъй като те не могат да вземат сами решение за това.“; „В много европейски държави те са гонени и обявени за опасни“; „От С. това движение е прокудено отдавна“.

По делото е установено по безсъмнен начин, че процесният брой на вестник „В.“ е достигнал до широк кръг хора, в т.ч. от последователи на [име], които се почувствали засегнати и наранени. Видно от заключението на вещото лице по приетата съдебно-счетоводна експертиза, реално от отпечатания тираж на процесния брой са продадени 29 162 броя или 76,84%.

Анализът на употребените в статията изразни средства обосновава извод, че част от тях / секта, сектантка/ не съставлява обида, нито клеветническо твърдение. Терминът „секта“ означава религиозна общност/вероизповедание, различно от официалното, което определение по синонимен и тълковен речник е придобило и гражданственост. Религиозната институция [име] е вероизповедание, различно от официалното, което традиционно за Република България е източното православие – чл. 10, ал .1 от Закона за вероизповеданията. Не е обидно или клеветническо и даденото определение на сектата като опасна. Оценката не нахвърля правото на изразяване на мнение, прокламирано в чл. 39 от Конституцията на Република България.

Сами по себе си твърденията „24-годишната С. се оказа последовател на [име]“ и „Съседите на момичето си обясняват това с факта, че момичето и роднините ѝ посещават службите на сектата [име]“ не са обидни, но са неверни. Ответникът, комуто е възложена доказателствената тежест в процеса, не е ангажирал доказателства за установяване верността му. Нещо повече, по делото са приложени материалите по ДП № 02-1594/2012г. по описа на 02 РПУ гр. Б., ДП №3759/2012г. на БРП, сред които са и обясненията на С. Р., дадени на 13.11.2012 г. пред разследващ полицай, в

които същата категорично отрича всякаква връзка с общността [име]. По делото не са ангажирани никакви доказателства за наличието на връзка нито пряка, нито косвена с ответната институция.

Същевременно, друга част от направените в статията изявления и в частност тези, касаещи проповядвани от ищеца идеи и прилагани практики, включително относно възпитанието на децата и младежите /„[име] промиват мозъците на своите последователи“; „Жертви на [име] стават млади хора. Те са лесна плячка за сектите, особено когато са в крехка тинейджърска възраст. Подобни движения се възползват от лабилни младежи, които имат проблеми в семейството си или в училище“/ са неверни, опровергани от действителното съдържание на приетите като доказателство по делото печатни произведения на Религиозната институция и нейния Устав. Неверни като недоказани и опровергани от приетите като доказателство по делото печатни произведения на Религиозната институция и от заключението на вещото лице доц. Н. по приетата от въззивната инстанция съдебна експертиза са и изнесените твърдения: „Религията ѝ забранявала да ражда в болница“, „Сектата е против имунизациите, което засяга вече и децата, тъй като те не могат да вземат сами решение за това.“ и „На жените, които са в сектата, им е забранено да раждат децата си в болница, както и да ги ваксинират“. Вещото лице категорично посочва в заключението си, че религиозната доктрина не въвежда забрани за отказ от болнична помощ при раждане и от ваксинации, а напротив убежденията на последователите разкриват одобрение към съвременните достижения на медицината и допустимост на тяхното използване при лечение на привържениците на това вероучение. Посочило е и това, че забраната за кръвопреливане е религиозен принцип и определящ постулат на доктрината на религиозната общност, но между общността и българските власти е постигнато споразумение, за предоставяне на последователите на учението правото на свободен избор по този въпрос. Забрана за кръвопреливане и санкции за неспазването ѝ липсва и в устава на институцията, приет като доказателство по делото. Неверни и неподкрепени

с никакви доказателства, съответно оборени от представените от институцията ответни писмени доказателства са и твърденията :„В много европейски държави те са гонени и обявени за опасни“; „От С. това движение е прокудено отдавна“. Изявленията, посочени по-горе, са с клеветническо съдържание, целящо изграждане на превратни, негативни представи за проповядваните от Институцията идеи за здравето на децата и последователите на учението, за възпитанието на децата и цената и смисъла на човешкия живот. Клеветнически по своя характер са и изявленията, свързващи смъртта на бебето и действията на родилката с проповядваните от религиозната институция идеи. Същите целенасочено са използвани за накарняване на репутацията на институцията, поради внушение за наличие на пряка причинно-следствена връзка между проповядваните идеи и практики с трагичния инцидент - смъртта на бебето, което не може да се оправдае, предвид конкретните обстоятелства и техния контекст, с обществен интерес и необходимост. Изнасянето на всички тези твърдения с негативно съдържание засягат публичния образ на Религиозната институция и уронват престижа ѝ. Разпространеното чрез средство за масова информация, каквото е печатното издание на вестника, надхвърля правото на свободно изразяване - съставлява противоправно поведение, за което пострадалият следва да получи морално удовлетворение чрез присъждане на парично обезщетение. Ответникът като възложител на работата на основание чл. 49 ЗЗД, носи отговорност за обезвъзмездяване на причинените неимуществени вреди доколкото използваните неверни твърдения засягат неблагоприятно адресата и доколкото издателят не е проявил дължимата грижа да провери достоверността на информацията. В тази връзка неоснователен е доводът на ответника, че не следва да носи отговорност, тъй като процесните твърдения вече са били разпространени от други средства за масова информация. В свои решения /пр.:решение по гр.д. № 1251/2012 г., ВКС, състав на III ГО/ ВКС е дал разрешение на въпроса кога и при какви предпоставки авторът, респективно издателят като възложител на работата,

може да се освободи от отговорност. Съгласно последното, когато съдържанието на статията съдържа фактически твърдения, които се квалифицират като клевета, и публикацията е първа по ред, издателят/възложителят носи отговорност, защото е следвало да провери достоверността на информацията съобразно правилата на добрата журналистическа практика. Когато става въпрос за статия, в която авторът/издателят изрично се е позовал на публикувана по-рано статия от друг автор/издател, вторият издател не може да носи отговорност за това, че се е доверил на добросъвестността на първия. Липсва ли обаче такава позоваване, следва да се прилагат общите правила. В тези случаи авторът/издателят поднася информацията от свое име и поради това носи отговорност, защото е следвало сам да провери достоверността ѝ съобразно правилата на добрата журналистическа практика преди публикуването.

По размера на обезщетението: Настоящият съдебен състав намира, че за обезвъзмездяване на понесените от религиозната институция и последователите ѝ неимуществени вреди с оглед характера на обезщетението, служещо преди всичко за морално удовлетворение на пострадалите и същевременно имащо възпиращо и предупредително значение за нарушителя, искът следва да бъде уважен в размер от две хиляди лева. Съдът намира, че така определеният размер е от естество да репарира действително причинените неимуществени вреди, така, както са установени в производството. Присъждането на обезщетение само по себе си съдържа морално удовлетворение – признаване, че действията на ответника са противоправни, и отговорността му за причинените вреди, като размерът на паричната сума е за репарирание на действително претърпените вреди и не бива да служи за обогатяване.

До този размер искът на институцията се явява основателен и следва да бъде уважен, а въззивно решение в останалата обжалвана част следва да се

остава в сила. Законни лихви съдът не присъжда върху уважената част на претенцията, тъй като такива не са претендирани.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

**на съдия Геника Михайлова по решението по гр.д. № 4762/2017 г. на
ВКС, ГК, III отделение**

Споделям становището на мнозинството на касационния състав, че първият повдигнат въпрос е частен случай на принципен предварителен въпрос. Въпросът е, допуска ли обективното ни материално право в полза на юридическо лице да възникне вземане за обезщетение на неимуществени вреди. За разлика от мнозинството обаче давам отрицателни отговори и на принципния, и на частния материално-правен въпрос.

Мотиви:

За отговора на принципния въпрос е без значение, дали противоправното поведение е изразено в нарушаване на забраната да не се вреди другиму (чл. 45 ЗЗД) или в нарушаване (неизпълнение) на договорно задължение. С ТР № 4/ 29.11.2013 г. по тълк.д. № 4/2013 г. ОСГТК на ВКС се прие, че чл. 52 ЗЗД се прилага при деликтната, но и при договорната отговорност. За отговора е от значение, че виновното противоправно поведение може да накърни не само имуществените права на увреденото лице, но и неговите неимуществени права. Споделям становището на мнозинството, че не само физическите, но и юридическите лица са носители на неимуществени права.

Неимуществените права са неосезаеми, нямат парична оценка, а е невъзможно след правонарушение те да се възстановят в натура. Поради това възможността в полза на носителя на такова право да възникне вземане за

парично обезщетение е въпрос на законодателна концепция. Когато националният закон го предвижда, обезщетението има за цел да възмезди лицето, понесло неимуществените вреди, а чрез получените пари то да си достави блага, различни от засегнатите. Следователно за това обезщетение не важи „теорията за разликата“. Според тази теория, длъжникът дължи разликата между оценената в пари предполагаема стойност на имуществото на увредения кредитор, която то би имало, ако вредите не биха настъпили и паричната оценка на неговото имущество след увреждането. Теорията на разликата е възприетият от законодателя критерий, по който се определя обезщетението за имуществени вреди (претърпяната загуба и/или пропуснатата полза). В чл. 52 ЗЗД (ДВ № 275 от 22.11.1950 г.) законодателят допуска неимуществените вреди да се обезщетят парично, но въздига различен критерий за обезщетението - справедливостта.

Понятието „справедливост“ по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно. То всякога има конкретно измерение и е свързано с преценката на различни съществуващи обстоятелства (ППЛВС № 4/23.12.1968 г.). От друга страна, понятието всякога е проява и на общовалидното виждане на обществото за справедливостта. Следователно критерият „справедливост“ по чл. 52 ЗЗД отразява не само конкретните последици за пострадалия, но и етапа, до който е достигнало обществото в своето развитие. Следователно критерият „справедливост“ доизяснява и действащия правопорядък, включително правния статут на увреденото лице.

Старият ЗЗД, в сила от 01.03.1893 г., не е провеждал разграничение между имуществените и моралните (неимуществените) вреди. При неговото действие пред Върховния касационен съд се е поставял въпросът, дължимо ли е обезщетение не само за имуществените, но и за моралните (неимуществените) вреди. С ТР № 8/1909 г. Общото събрание на ВКС (обн. ДВ № 29 от 08.02.1910 г.) е било прието, че обезщетение за моралните (неимуществените) вреди се дължи при престъпление и при граждански

деликт, но само в полза на физически лица. Това разрешение е било възприето колебливо от законодателя. През 1922 г. той е уредил такава отговорност само за някои престъпления и в полза само на някои физически лица (възходящите, низходящите и съпруга). През 1934 г. законодателят възприема разрешението на съдебната практика и за гражданския деликт, но през 1935 г. отново изрично установява деликтната отговорност само за някои престъпления и само в полза на физически лица.

Новият ЗЗД (ДВ № 275 от 22.11.1950 г.) възприема изрично и пълно разрешението на съдебната практика. Съгласно чл. 52 ЗЗД, обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост.

В своята практика по нормативно тълкуване Върховният съд, а след това – и Върховният касационен съд спазват традицията. Обсъждан е кръгът на физическите лица, оправомощени да получат обезщетение за неимуществени вреди от деликт (ППЛВС № 4/1961 г., ППЛВС № 5/1969 г., а и ТР № 2/21.06.2018 г. по тълк.д. № 2/2016 г. на ОСГТНК на ВКС). Изброени са примерно конкретните обстоятелства, които са от значение за размера на обезщетението на физическите лица, засегнати от деликт (ППЛВС № 4/23.12.1968 г.). Прие се, че чл. 52 ЗЗД се прилага и при деликтната, и при договорната отговорност (ТР № 4/29.01.2013 г. по тълк.д. № 4/2012 г. ОСГТК на ВКС). Противоречивите решения на ВКС, осъществили основанието по чл. 292 ГПК за образуването на тази тълкувателна процедура, е сформирана при обсъждане на пределите на договорната отговорност на обществения снабдител на електроенергия към потребителите на битова енергия в електроснабдяван имот. Тези потребители са всякога физически лица – аргумент от чл. 1, т. 42 от ДР (отм.) на ЗЕ, а след отмяната на дефинитивната разпоредба – и от чл. 1, т. 2а ДР на ЗЕ. Следователно извършеното нормативно тълкуване с ТР № 4/29.01.2013 г. касае отново физическите лица.

Разрешението на съдебната практика, която в преобладаващата си част, а тази на Върховния съд и на Върховния касационен съд – и константно,

признава правото на обезщетение за неимуществени вреди единствено в полза на увредено от правонарушение физическо лице. Историческото обяснение за това бе изяснено. От друга страна, обяснението за тази константна практика на Върховния съд и на Върховния касационен съд е и в същността и изражението на засегнатите неимуществени права. Извършеното правонарушение засяга неимуществените права, но рефлектира върху психическата сфера и/или физическото здраве на пострадалото лице, а обективното му проявление е изразено в претърпените болки, душевни терзания, отрицателни емоции, срам и страх. Само физическите лица имат психика и физическо здраве и са способни на неблагоприятни субективни усещания и преживявания. Само при тях получената парична престация е годна да замести (да компенсира) невъзстановимите в натура неимуществени блага, а и да противодейства на желанието за отмъщение, което правонарушението може да породява.

Юридическите лица нямат физическо здраве и психика. Те не търпят болки и страдания и не изпитват чувства. За тях е неприсъщо и да са отмъстителни. Законът им признава самостоятелна правосубектност, преследвайки различни цели: да осъществяват, относително самостоятелно, държавната власт в съответната сфера на обществени отношения (държавните органи и държавните учреждения), да участват самостоятелно в гражданския оборот за постигане на икономическа цел (търговските дружества и кооперациите), да постигнат определена нестопанска цел в обществена или в частна полза (сдруженията и фондациите), да провеждат конкретно вероизповедание независимо от българската държава (Българската православна църква и другите религиозни институции), да сформират и изразяват политическата воля на българските граждани чрез избори или по други демократични начини (политическите партии и движения). Целите изясняват и самостоятелната правосубектност на юридическото лице. Тя е различна и независима от правосубектността на техните учредители, на органните им представители или от проявената конкретна държавна власт.

Следователно правосубектността на всяко юридическо лице изключва изначално възможността то да търпи неимуществени вреди. Поради същите причини за юридическите лица е неосъществима компенсаторната функция на обезщетението по чл. 52 ЗЗД.

Както бе изяснено, вземането за парично обезщетение за неимуществени вреди е всякога въпрос на законодателна концепция. Известни национални законодателства не допускат тази възможност, а други – я признават. Българският национален законодател традиционно я обвързва с общия състав на деликтна отговорност по чл. 45 ЗЗД, а и с гаранционно-обезпечителната по чл. 49 ЗЗД. Аргументът за това произтича не само от извършеното историческо тълкуване, а и от систематичното място на чл. 52 ЗЗД. Споделям мнението на мнозинството, че това налага да бъдат обсъдени и други, специални състави на деликтна и/или гаранционно-обезпечителна отговорност в националния ни правен ред. Принципно е възможно той да се е развил, стига тези специални състави предвиждат обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице.

Специални са съставите на обективна отговорност на държавата за правонарушенията по чл. чл. 1 – 2б ЗОДОВ и чл. 74, ал. 2 ЗЗод. Специални са и деликтните състави по чл. 71, ал. 1, т. 3 ЗЗод, по чл. 631а ТЗ, а и тези в законите за интелектуална и индустриална собственост (чл. 28, ал. 1, т. 3 ЗП, чл. чл. 95 – 95б ЗАПСП, чл. 76 – 76г ЗМГО, чл. 57 – 57г ЗПД). При тях обезщетението се дължи за имуществени и за неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена от правонарушението (всякога деликт). Някои от специалните състави го уреждат изрично, а при другите изводът следва по тълкувателен път.

При всички тези специални състави не само юридическите, но и физическите лица са възможните техни адресати (напр. чл. 631а, ал. 1 ТЗ предвижда това изрично). Както бе изяснено обаче, само физическите, но не и юридическите лица, имат психика и физическо здраве, а само за тях е

естествено присъщо и желанието за отмъщение. Поради това приемам, че обсъжданите специални състави визират единствено физическите лица като възможни кредитори на обезщетенията за неимуществени вреди от визираното в хипотезиса на съответната правна норма правонарушение. Различен аргумент не произтича от обстоятелството, че в някои от тях законодателят придава и допълнителна, санкционна функция на дължимото обезщетение (чл. 76а, ал. 2 и 3 ЗМГО и чл. 57а, ал. 2 и 3 ЗПД). Различен аргумент не произтича и от обстоятелството, че в някои от тях законодателят предвижда и различен (специален) начин за определяне размера на обезщетението – при зададен минимален и максимален обем на гражданската (деликтна) отговорност (чл. 76б ЗМГО и чл. 57б ЗПД).

Законът за защита на конкуренцията също не допуска юридическо лице да търпи неимуществени вреди. В чл. 30 ЗЗК е забраната за увреждане на доброто име на конкурентите. Тя е частен случай на общата забрана за нелоялна конкуренция (чл. 29 ЗЗК). Забраната по чл. 30 ЗЗК също обслужва публичния интерес – на обществото, а и на Европейския съюз като единен пазар на свободно движение на хора и капитали измежду държавите-членки на Съюза (чл. 1 ЗЗК). Нарушението по чл. 30 ЗЗК обаче всякога засяга и конкретен (частен) интерес – този на конкурента, чието име и авторитет са увредени. Не само физическите лица, участници в конкурентните правоотношения, но и юридическите са носители на право на добро име/ авторитет. ЗЗК обаче не предвижда парично обезщетение в полза на лицето, чието добро име е засегнато от нарушението на забраната по чл. 30 ЗЗК. ЗЗК предвижда нещо различно - имуществена санкция и/или глоба за нарушителя, която налага специален държавен орган - Комисията за защита на конкуренцията - по предвидения в закона ред.

Поради това приемам, че във вътрешното ни материално право продължава да няма състав (материално-правна норма), която да допуска юридическо лице да е кредитор по вземане за обезщетение за неимуществени

вреди. Следователно не съществува правно основание националният съд да определи такова обезщетение в полза на юридическо лице. Парично обезщетение от противоправно засягане на неимуществените права на юридическото лице възниква, единствено когато е увредена и неговата имуществена сфера. Всяко юридическо лице притежава имуществена сфера, без значение дали тя обяснява самостоятелната му правосубектност (най-изразено - при търговските дружества), само обслужва целта за неговото учредяване (при сдруженията, политическите партии, а и при религиозните институции) или спомага държавната или общинската политика в съответната сфера на обществени отношения (при органите на публичната власт).

Споделям мнението на мнозинството от състава, че принципният отговор на въпроса предполага да се обсъдят и решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕКПЧ), на които са се позовавали касаторите.

Действително Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) определя обезщетения за неимуществени вреди в полза на юридически лица, включително – на религиозни институции; на представители на различни общности и без изискване да са правосубектни, а и на последователи на вероизповедания и на политически партии и движения. Това са решенията по дела К. С.А. срещу Португалия |CG №| (№ 35382/97 ECHR 2000-IV), С. на Й. в Москва срещу Русия (№ 302/02, 10 юни 2010 г.), Асоциацията Екин срещу Франция (№ 39288/ 98, ECHR 2001-VIII), Партия на свободата и демокрацията срещу Турция |GC| (№ 23885/94, ECHR 1999-VIII), Свети синод на Българската православна църква (митрополит Инокентий) и др. срещу България (№ 412/03 и № 35677/04), Висш духовен съвет на мюсюлманската общност срещу България (№ 39023/97), Митрополитска църква на Бесарабия и други срещу Молдова (№ 45701/99), ECHR 2001-XII, Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas и други срещу Австрия (№ 40825/98), Savez crkava “Rijeji hivoti” and Others v. Croatia (№ 7798/08), Аксу

срещу Турция (№ 4149/04 и № 41029/04) и *Kirbly and Dincic v. Hungary* (№10851/13).

Обяснението за тези решения на ЕСПЧ е на първо място, в понятието „жертва“. То е установено в чл. 34 ЕКПЧ и е автономно. ЕСПЧ го тълкува и прилага, независимо от всякакви концепции във вътрешното право на държавата-страна по Конвенцията (*Norris v. Ireland* A 142 (1988) ECHR 186; *Scozzari and Guinta v. Italy* (№ 39221/98 and № 41963/98), 2000 VIII; *Zehentner v. Austria* (№ 20082/02), 16.02.2009). ЕСПЧ определя всяко обезщетение в полза на жалбоподателя, за когото е приел да е „жертва“, т. е. да е засегнат от установеното нарушение. Следователно обезщетенията за неимуществени вреди в своите решения ЕСПЧ обвързва с автономното (наднационално) понятие „жертва“.

Второ, чл. 41 ЕКПЧ е основанието ЕСПЧ да определи и обезщетение. Съгласно чл. 41 ЕКПЧ, ако съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна. Обезщетението не е обвързано с вътрешно-правните процедури на държавата-страна по Конвенцията. Възможно е вътрешното право на държавата-страна по ЕКПЧ да не признава подобна възможност, нито определеното обезщетение изключва възможността жалбоподателят впоследствие да получи и друго обезщетение чрез националния съд; стига вътрешното право да предвижда такава възможност. Следователно всяко обезщетение за неимуществени вреди в решенията на ЕСПЧ не намира своето правно основание във вътрешното право на държавата-страна по Конвенцията.

Трето, обезщетението за неимуществени вреди е въпрос, който чл. 41 ЕКПЧ поставя изцяло на преценката на ЕСПЧ. Обезщетението е изцяло дискреционен акт на наднационален (международен) орган – ЕСПЧ, учреден,

за да осигури спазването на задълженията, поети от държавите-страни по ЕКПЧ (чл. 19 ЕКПЧ). Поради това в много други свои решения ЕСПЧ сочи, че интересът на жалбоподателя е удовлетворен само от установеното правонарушение на държавата, а не е необходимо да определя и обезщетение в полза на засегнатото лице или на определената група лица.

Четвърто, размерът на определеното обезщетение за неимуществени вреди, което чл. 41 ЕКПЧ изисква да е „справедливо“, в своите решения ЕСПЧ обяснява и чрез спецификата на нарушителя и на нарушението. Нарушител е държавата, която чрез своите публични органи е погазила своите задължения по Конвенция - да проведе на своята територия правата и свободите, защитени от Конвенцията. Нарушителят всякога е в надмощно положение спрямо увредения, а разполага с целия репресивен апарат на държавната принуда. Поради това макар в своите решения ЕСПЧ да отрича наказателния характер на обезщетението, е склонен да съобрази „непоправимите събития от нарушението“ и да го определи в „по-висок размер“ (Barbera, Messeguй and Jabardo v. Spain v Spain A 285-C (1994) и Scozzari and Guinta v. Italy (№ 39221/98 and № 41963/98), 2000 VIII). Следователно обезщетението за неимуществени вреди в решенията на ЕСПЧ е винаги и допълнителна санкция за държавата-нарушител на Конвенцията, наред с установеното в решението нарушение на Конвенцията.

Пето, всеки национален съд на всички държави - страни по ЕКПЧ е и национален съд по правата на човека по смисъла на чл. 13 от Конвенцията. Българският съд е длъжен да проведе предимството на ЕКПЧ пред онези норми на вътрешното законодателство, които ѝ противоречат (чл. 5, ал. 4, изр. 2 КРБ). Както бе изяснено обаче, обезщетението по чл. 41 ЕКПЧ не е резултат от установено в решението на ЕСПЧ субективно право, а акт на вътрешната преценка на наднационалния орган. Следователно чл. 41 ЕКПЧ не е „част от вътрешното право на страната“ (чл. 5, ал. 4, изр. 1 КРБ) и не създава правно основание, а и правомощие на българския съд да присъди

обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице, в т.ч. на религиозна институция.

Обобщението е, че няма и не е възможно противоречие между цитираните решения на ЕСПЧ и отрицателните отговори на въпросите, който поддържам.

Няма и не е възможно и противоречие с решенията на Съда на Европейския съюз (СЕС) по дело T-88/09, T-384/ 11, T-479/14 и T-577/14. Решенията на СЕС са цитирани във влязлото в сила решение № 195371/17.08.2017 г. по гр.д. № 8206/2016 г. на СРС. Това решение е единственото, което ми е известно, а с него българският съд да е пресъдил обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице. В цитираните в него решения СЕС е ангажирал извъндоговорната отговорност на Европейския съюз да обезщети вредите от неправомерни актове, действия и бездействия на негови органи и институции чрез заплащане на обезщетения, включително за неимуществени вреди в полза на юридически лица. Правното основание на тази отговорност на Съюза е в чл. 268 от Договора за функциониране на ЕС и в чл. 340 ДФЕС, а преди чл. 288 от Договора за ЕО. Нейните материално-правните предпоставки (условия) произтичат директно от наднационалния правен ред. Установени са от наднационален орган, в упражнение на правомощия, които първичното право на ЕС предоставя само на него, но не и на националните съдилища. Следователно обсъждането на приложените в решенията на СЕС правни норми не поставя въпрос за примата (предимството) на правото на Европейския съюз пред националното материално право (чл. 4, ал. 3 КРБ). Никой национален съд, включително българският, не разполага с правомощие да ангажира отговорността на Съюза за вредите от нарушения на неговите органи и институции. И от цитираните решения на СЕС не произтича материално-правно основание и/ или правомощие българският съд

да присъди обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице.

Не ми е известно и такава възможност да произтича от нормативен акт на правото на Европейския съюз (първично или вторично), който регулира обществените отношения на територията на Република България. Напротив. Например Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на съвета от октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВС на Съвета дефинира понятието „жертва“ в чл. 2, параграф 1, буква „а“, според който за целите на Директивата „жертва“ означава физическо лице, което е претърпяло вреди, включително физическо, душевно или емоционално страдание или икономическа вреда, които са пряка последица от престъпление и членовете на семейството на лице, чиято смърт е пряка последица от престъпление и които са претърпели вреда в резултат на смъртта на лицето.

По настоящото дело е постановено определение № 400/26.11.2013 г. по ч.гр.д. № 6155/2013 г. на Върховен касационен съд, ГК, II отд., обсъдено в решението на мнозинството. Приетото от този (различен) състав на Върховния касационен съд обаче не може да надхвърли последиците на съдебния акт, постановен по реда на чл. 274, ал. 3 ГПК. Те се изчерпват с разрешенния процесуално-правен въпрос, а именно, че предявените по настоящото дело искове са допустими, а в решението по съществуващия на правния спор съдът е длъжен да обсъди възможността на основание чл. 49 ЗЗД да присъди обезщетението за неимуществени вреди от 6 000 лв., което претендира ищецът-юридическо лице (религиозната институция [име]). Даденият с определението положителен отговор на този въпрос е надхвърлил предмета на произнасяне, а по никакъв начин не обвързва нито въззивния, нито касационния състав.

В обобщение, не съзирам изменения в обществените условия или изменения в законодателството, които налагат да бъде изоставен отрицателният отговор на принципния материално-правен въпрос. Становището, че обективното ни материално право не допуска в полза на юридическо лице да възникне вземане за обезщетение на неимуществени вреди, провежда последователно повече от век константната практика на Върховния касационен съд, създадена при действието на ЗЗД (отм.) и ТЗ (отм.), а след това – и практиката на Върховния съд и на Върховния касационен съд на Република България. Това означава, че принципно не съм съгласна и с решението на мнозинството от касационния състав по съществува на правния спор, че е частично основателен до сумата 2 000 лв. искът по чл. 49 ЗЗД на религиозната институция [име] срещу [фирма] АД.

IV. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ

Колективен иск

Чл. 386, ал. 3 ГПК

Чл. 143, т. 2, т. 5, т. 6, т. 11, т. 12 и т. 18 ЗЗП

Решение № 59 от 11.06.2019 г. по търг. дело № 73/2019 г., I т. о., докладчик съдия Емил Марков

Производството е по реда на чл. 290 ГПК /във вр. чл. 386, ал. 3 ГПК и чл. 186 ЗЗП/.

Образувано е по касационната жалба с вх. № 16536/27.IX.2018 г. на Благоевградското [фирма] ООД, подадена чрез неговия процесуален представител по пълномощие от САК против решение № 2029 на Софийския апелативен съд, ТК, 9-и с-в, от 30.VII.2018 г., постановено по т. д. № 79/2018 г., с което:

1./ На основание чл. 148, ал. 1, т. 4 ЗЗП е била прогласена за нищожна, като неравноправна /по см. на чл. чл. 146, ал. 1-във вр. чл. 143, т. 5 ЗЗП/, клаузата на чл. 4.1 от Раздел 4 „Отговорност и неустойки” от типов договор за предоставяне на достъп на абоната до електронните съобщителни услуги, предоставяни от този касатор, В ЧАСТТА Й, с която е предвидено: *„Ако Абонатът преустанови изпълнението на задълженията си преди изтичането на срока на настоящия договор, същият дължи неустойка на Оператора, представляваща пълния размер на определената такса за избраната услуга за срок от 18 месеца, намалена надлежно с изплатените по договора такси”*, като е било постановено, както отстраняването ѝ от типовия договор, така и прекратяване на прилагането ѝ за в бъдеще;

2./ На основание чл. 143, т. 5 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата от Общите условия на договор от 1.X.2014 г. , Раздел 4, чл. 4.1 „Отговорност за неустойки” от типов договор за предоставяне на достъп на абоната до електронните съобщителни услуги, предоставяни от [фирма] ООД В ЧАСТТА Й, с която е предвидено: *„Ако Абонатът не върне предоставеното му оборудване до три дни, считано от просрочената надежна дата/датата на първото просрочено плащане, същият дължи допълнителна неустойка в размер на 100 лв. /сто лева/ за всеки предоставен приемник СА-модул за условен достъп и Smart-карта, като същият е и размер за повреден приемник, СА-модул и Smart-карта”*;

3./ На основание чл. 143, т. 2 ЗЗН е било признато за установено, че са неравноправни /нищожни/ клаузите по т. 19.2 от ОУ на [фирма] ООД, предвиждащи че дружеството *„има право да откаже сключването на*

договор за услуги, свързване на абонат към мрежата или възстановяване на спрян достъп на абонат до мрежата, когато лицето, което е поискало това има просрочени задължения или други нарушения на същия или друг договор, сключен с [фирма] ООД”;

4./ На основание чл. 143, т. 12 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 30.2 от ОУ на [фирма] ООД, предвиждаща, че дружеството „запазва правото си да променя цените на предоставяните услуги и промяната влиза в сила в 30-дневен срок след публикацията им в един всекидневник”;

5./ На основание чл. 143, т. 18 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 32.6 от ОУ на [фирма] ООД, предвиждаща, че: „Месечните сметки на абоната могат да бъдат оспорени в 2-месечен срок след датата на издаване на фактурата, но оспорването не освобождава абоната от задължението да за заплащане на дължимите суми”;

6./ На основание чл. 143, т. 18 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 72 от ОУ на [фирма] ООД, предвиждаща, че: „Подаването на жалба, свързана с оспорване на дължими суми, не освобождава абоната от задължението му да заплати цялата сума съгласно издадената фактура. В случай на удовлетворяване на жалбата, оспорвана сума се връща на абоната заедно със законната лихва”;

7./ На основание чл. 143, т. 5 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 33.1 на ОУ на [фирма] ООД, предвиждаща, че: „В случай на частично или цялостно неизплащане на указаната във фактурата сума в срока за плащане, абонатът дължи законната лихва + 10 пункта за всеки ден закъснение”;

8./ На основание чл. 143, т. 11 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 46 от ОУ на [фирма] ООД, предвиждаща, че дружеството „има право да прави изменения в технологията или структурата на мрежата и да разширява обхвата на представяните услуги. Ако използваните от абоната устройства не позволяват пълноценно ползване на новите услуги, замяната на устройствата е сметка на абоната”;

9./ На основание чл. 143, т. 2 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 57 от ОУ на касатора, предвиждаща, че: „При изградена връзка, преминаваща през няколко далекосъобщителни мрежи, [фирма] ООД не носи отговорност за влошеното качество на услугите, дължащо се на несъвършенство или повреди в другите мрежи”;

10./ На основание чл. 143, т. 2 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. от ОУ на касатора, предвиждаща, че: „Отговорността на [фирма] ООД е ограничена до посочените случаи и размери, когато не са пряко и непосредствено следствие от неговото виновно неизпълнение на договорните задължения”;

11./ На основание чл. 143, т. 6 ЗЗП е било признато за установено, че е неравноправна /нищожна/ клаузата по т. 66.1 от ОУ на касатора, предвиждаща, че: „При неизплащане на сумите повече от 7 дни след изтичането на срока за плащане, както и при наличие на просрочени задължения, [фирма] ООД има право да прекрати едностранно договора”.

С това свое въззивно решение САС е постановил – на основание чл. 187, т. 2 ЗЗП – както преустановяване прилагането на последните 10 клаузи, така и забрана те да се ползват за в бъдеще, задължавайки търговеца настоящ касатор да огласи за своя сметка диспозитива на съдебния акт в едномесечен срок от влизането му в сила: чрез съобщение, публикувано в

местен ежедневник, а също и чрез съобщение, направено на интернет страницата на [фирма] ООД.

Оплакванията на благоевградското дружество настоящ касатор са както за недопустимост, така и за неправилност на атакуваното въззивно решение – предвид неговата необоснованост и постановяването му при допуснати от състава на САС съществени нарушения на съдопроизводствените правила.

Върховният касационен съд на Републиката, Търговска колегия, Първо отделение, намира, че като постъпила в преклузивния срок по чл. 283 ГПК и подадена от надлежна страна във въззивното пр-во пред САС, настоящата касационна жалба на [фирма] ООД - гр. Б. ще следва да се преценява като *процесуално допустима*.

Разгледана по същество, тази касационна жалба е неоснователна.

Като постановено по колективен иск, съгласно чл. 386, ал. 3 ГПК, атакуваното въззивно решение подлежи на касационен контрол „независимо от предпоставките за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1”. Ето защо в процесния случай е ирелевантно приложеното към касационната жалба „изложение по чл. 284, т. 3 ГПК”.

Не се констатира вероятност постановеното от САС решение да е процесуално недопустим съдебен акт. Оплакването на касатора за такъв негов порок /по смисъла на чл. 281, т. 2 ГПК/ е било въведено с довод за: *„осъществяване на формална проверка по реда на чл. 269, изр. 1 ГПК при установени процесуални пропуски, предпоставящи недопустимост на обжалваното първоинстанционно решение, но формиране на необоснован извод за „валидно първоинстанционно решение”*.

Дали едно съдебно решение е валидно, представлява въпрос, различен от това дали същото е процесуално допустимо. Неслучайно в първото изречение на чл. 269 ГПК законодателят последователно разграничава, че въззивният съд се произнася служебно по валидността на обжалваното пред

него първоинстанционно решение, а по допустимостта – също *по свой почин*, но само в обжалваната му част. В процесния случай от общо 11-те обективно съединени установителни иска на КЗП срещу търговеца настоящ касатор, първостепенният съд е уважил само първия от тях. Съответно въззивната жалба на Комисията за защита на потребителите е била срещу частта от решението на Благоевградския ОС, с която преобладаващата част от положителните ѝ установителни иски са били отхвърлени. Следователно обжалваното решение на САС не може да е процесуално недопустимо само на основание това, че с него и останалите 10 иска на КЗП срещу [фирма] ООД са били уважени.

Видно е от служебна справка на настоящата инстанция в Търговския регистър и Регистър на юридическите лица с нестопанска цел, че – считано от 2.X.2018 г. – [фирма] ООД – Б. има вписан като свой управител физическото лице С. М. В., а в предмета на дейност на търговеца се включват като сделки с интелектуална собственост и създаване на радио и телевизионни програми, така и проектирането, изграждането, поддръжката и експлоатацията на кабелни и радиорелейни далекосъобщителни мрежи, а също и производство и внос на радиотелевизионни съоръжения и апарати. Касационната жалба е била подадена от адвокат, упълномощен на 25.IX.2018 г. от съдружника С. М. В., който, съгласно т. II от Протокол от Общото събрание на съдружниците в [фирма] ООД, проведено на същата дата, е бил надлежно упълномощен „да сключи договор за правна помощ” именно с този адвокат от САК.

Що се отнася до констатацията на САС в мотивите към атакуваното негово решение, че в нарушение на съдопроизводственото правило на чл. 29 ГПК на търговеца настоящ касатор в първоинстанционното производство е бил назначен особен представител (понеже той не е имал вписан управител в ТРиРЮЛНЦ) и произтичащото от нея заключение, че „съдът не следва да защитава правата на лицето *в такава степен*”, това по никакъв начин не

засяга редовността на процеса, респ. процесуалната допустимост на въззивния акт по съществото на спора: като съдебно решение, постановено точно по тези кумулативно съединени колективни иски, с които е бил сезиран първостепенният съд. Напротив, горният извод на въззивния съд - за недължимо осигурена „свръхзащита“ на юридическото лице ответник в първоинстанционното производство, не само че не визира „процесуален пропуск“ на състава на ОС-Благоевград, но и напълно кореспондира с приетото в решение № 803/13.I.2011 г. на състав на III-то г.о., постановено в извънinstancионното производство по чл. 303, ал. 1, т. 5, *пр. 1-во* ГПК по гр. дело № 1236/2010 г., че надлежно удостовереното получаване на съдебни книжа от съответния служител на юридическото лице /каквото качество настоящият касатор има съгласно чл. 63, ал. 3 ТЗ/ прави неоснователно твърдението за лишаване на същото ЮЛ-молител от възможността да участва в делото. Предвид извършената в мотивите към атакуваното въззивно решение констатация, че „е спазена процедурата по призоваване“, т.е. тази по чл. 50 ГПК, оплакването за порок на същото решение по смисъла на чл. 281, т. 2 ГПК е изцяло неоснователно, а цитираното в касационната жалба на [фирма] ООД решение № 203/21.X.2015 г. на състав на I-во г.о. на ВКС, постановено също в извънinstancионно производство по чл. 303, ал. 1, т. 5 ГПК по гр. дело № 2973/2015 г., е неотнормосимо, тъй като с влязлото в сила решение на низовия съд, предмет на въпросната отмяна, е бил разрешен правен спор между физически лица /за разлика от процесния случай, в който спорът е бил между юридически лица, едното от които търговско дружество.

Атакуваното решение на САС не е постановено „в противоречие с основните принципи в правната теория и практика относно процесуалната дееспособност“, след като търговецът настоящ касатор е бил редовно призован за съдебните заседания по делото. Нотормно е, че всяко юридическо лице (така както впрочем и малолетните, и запретените физически лица) разполага с процесуална правоспособност, но не и с процесуална дееспособност. Предвид липсата на законово задължение за лично явяване на

неговия управител в откритите съдебни заседания, неоснователно се явява оплакването на дружеството касатор за нарушаване на принципа на служебното начало в процеса /чл. 7 ГПК/, както и на разпоредбата на чл. 101 ГПК, визираща „нередовност на процесуалното действие”. Напротив, от процесуалното правило на чл. 30 ГПК, според което юридическите лица се представляват пред съдилищата от лицата, които ги представляват по закон или според устройствените им правила, а когато липсва такова правило за представителството, съответното юридическо лице се представлява „от двама членове на управлението му”, не произтича извод, че правото на юридическото лице да участва в делото би се оказало накърнено от факта на връчването на съдебните книжа на всеки служител или работник, намиращ се в канцеларията на дружеството настоящ касатор, който е бил съгласен да ги приеме.

С оглед гореизложеното, неоснователно се явява и оплакването на касатора за нарушаване принципа на състезателност в гражданския процес /чл. 8 ГПК/, въведено с доводи за: „игнориране устава на дружеството и Решение на общото събрание”, „непризнаване качеството на представляващ на съдружник, който има функциите на управител по смисъла на дружествения договор”, както и за „приемането за ирелевантни по отношение на процеса на всички представени доказателства и предприети действия”. Състезателното начало предпоставя адекватна процесуална активност от страните по спора, каквато в случая не е проявена от страна на ответника по колективните иски, бездействал по отношение организиране на защитата си. Единствено по съображения за юридическа прецизност и пълнота на настоящето изложение ще следва да се отбележи, че съгласно императивното правило на чл. 115 ТЗ търговец, който по правно-организационната си форма е дружество с ограничена отговорност с повече от един съдружник, задължително има дружествен договор */а не устав*, както се изисква при АД/, съдържащ след останалите си реквизити още и уговорка за „управлението и начина на представителство”. Според чл. 140, ал. 4 ТЗ

изборът и освобождаването на управител имат действие от вписването им в Търговския регистър, докато неписаните обстоятелства се смятат за несъществуващи за третите добросъвестни лица – съгласно чл. 10, ал. 2 ЗТриРЮЛНС.

В заключение, съгласно чл. 281, т. 3, *предл. 2-ро* ГПК, същественото нарушение на съдопроизводствените правила, вкл. и на тези по Гл. II ГПК, е основание за неправилност, а не за недопустимост, на съответното въззивно решение.